

Abstract:

N.P. Stetsko, A.I Pilipinets. POLLUTION FROM MOVING SOURCES IN DISTRICT CITIES OF TERNOPOL AND THEIR GREENING.

The modern urban environment provides living conditions for the urban population, these conditions depend on the ratio of natural and fabricated structure of the environment. The quality of the environment in cities is a reflection of the quality of life in the region, the country. A significant share of air emissions is accounted for by mobile sources of pollution (transport), which are actively used in urban infrastructure. Such pollution impairs the quality of life in cities. The improvement of the ecological situation in the environment of the urban environment is carried out through the increase of the areas of the natural component of the city, namely landscaping, which allows to form a complex green zone of the city. The natural structure of the city provides recreational, sanitary, aesthetic and social functions creates a comfortable environment for work and recreation of city residents.

УДК 658:663.4]:502.174](477.84)

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПИВОВАРНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ (НА МАТЕРІАЛАХ ТЗОВ «ПИВОВАРНЯ «ОПІЛЛЯ»)

ЧЕБОЛДА І. Ю.,

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

ГОРУН М. В., ФАЙФУРА В. В.,

Західноукраїнський національний університет

Розглянуто основні завдання екологічного менеджменту, перспективи та переваги запровадження екологічного менеджменту на основі стандарту ISO 14001:2015 для ТзОВ «Пивоварня «Опілля». Запропоновано алгоритм запровадження систем екологічного менеджменту на ТзОВ «Пивоварня «Опілля».

Ключові слова: екологічний менеджмент, екологічне виробництво, екологічні ризики, стандарт ISO 14001:2015, ТзОВ «Пивоварня «Опілля».

Екологічний менеджмент – новітній тип управління діяльністю підприємств, орієнтований на формування та розвиток екологічного виробництва. Інтегральною його метою стає мінімізація впливів бізнес процесів на довкілля шляхом забезпечення високого рівня екологічної безпеки виробництва і споживання продукції, яку виробляє підприємство. Його система не створює обмежень чинним системам управління, а значно розширює межі та цілі управлінської діяльності через охоплення факторів навколишнього природного середовища. І дійсно, екологічні аспекти діяльності абсолютно не віддільні від всіх інших аспектів бізнес-діяльності.

Більше того, екологічні ризики описують можливі втрати і наслідки, а останні перетворюються в інтегральну частину бізнесу, яка пов'язана з рентабельністю всього виробництва [1].

Основними завданнями екологічного менеджменту згідно [4; с. 12] є:

- ✓ організація екологічно безпечних виробничих процесів;
- ✓ забезпечення екологічної сумісності всіх виробництв;
- ✓ попередження негативного антропогенного впливу на природу в процесі виробництва, споживання та утилізації продукції, що випускається;
- ✓ отримання максимального результату при мінімальній шкоді для навколишнього середовища;
- ✓ перетворення екологічних обмежень у нові можливості зростання виробничої діяльності;
- ✓ оновлення продукції виходячи з попиту та створення «зеленого» іміджу підприємства в очах громадськості;
- ✓ створення і впровадження маловідходних технологій;

✓ стимулювання природоохоронних ініціатив, що знижують витрати або сприяють зростанню доходів.

В умовах глобалізаційних процесів світової економіки, одним із найефективніших управлінських методів реалізації принципів сталого розвитку та дієвих інструментів суттєвого зменшення величин антропогенного впливу суб'єктів господарювання на довкілля є системи екологічного менеджменту, які опираються на виконання вимог стандарту ISO 14001:2015 (саме у стандартах ISO серії 14000 «екологічний аспект» визначено як елемент діяльності підприємства, його продукції або послуг, який взаємодіє або може взаємодіяти з навколишнім середовищем). Вони стали особливо важливими для підприємств харчової промисловості, оскільки саме для них вимоги щодо якості продукції, дотримання технологій виробництва та іміджеві оцінки відіграють головні ролі при позиціюванні себе на внутрішньому (українському) та закордонних (європейському) ринках, задля розширення збуту продукції й підвищення рентабельності виробництва.

Для споживачів із України та Європейського союзу вагомою є також іміджева складова виробництва продукції, в тому числі його екологічність. Як свідчить досвід, економічні втрати, зумовлені екологічними ризиками та впливами на довкілля у різних країнах Європи становлять, приблизно 3-5% від ВВП. Відповідно, запобігати формуванню екологічних збитків найкраще через запровадження систем управління, які б не потребували складного адміністрування та організації контролю, та несли б у своїй основі індивідуально мотивовану ініціативну діяльність суб'єктів господарювання, спрямовану на досягнення конкретних екологічних цілей і завдань. Останнім часом багато українських науковців присвячують питанням екологічного менеджменту свої дослідження, зокрема С. Берзіна, В. Берзін, В. Вакараш, А. Ворфоломеев, В. Горопацький, Н. Дюжилова, О. Картавцев, Л. Кожушко, Л. Максимів, П. Скрипчук, О. Потай, С. Перминова, О. Ткач, І. Ярьськовська. Але їх праці більше стосуються загальних підходів реалізації стандартів групи ISO 14000, а от сучасні реалії вимагають дослідження питань запровадження та подальшого удосконалення системи екологічного менеджменту на підприємствах конкретних галузей – зокрема для харчових підприємств. Тому предметом нашого дослідження є особливості впровадження систем екологічного менеджменту на одному із провідних підприємств харчової промисловості Тернопільської області ТзОВ «Пивоварня «Опілля».

Пивоварня є національним виробником – її представництва працюють в усіх регіонах України. «Опілля» є одним із найуспішніших виробників, про що свідчать результати роботи – підприємство постійно входить до списку 100 кращих брендів України, а в регіоні стабільно отримує найвищу довіру серед споживачів. Підприємство пройшло кардинальну технічну реконструкцію, введені нові лінії виробництва і розливу, розширено асортимент продукції, а, відтак, назріває необхідність виходу (інтеграції) на зовнішні ринки, що потребує й удосконалення систем менеджменту.

Суттєвими перевагами запровадження менеджменту на основі стандарту ISO 14001:2015 для ТзОВ «Пивоварня «Опілля» є:

- ✓ зменшення видатків через підвищення ефективності використання енергетичних, сировинних і матеріальних ресурсів, зменшення обсягів відходів;
- ✓ оптимізація ресурсокористування і економія ресурсів й коштів шляхом вироблення продукції, що підлягає вторинній переробці або випуску побічної продукції;
- ✓ скорочення екологічних платежів;
- ✓ формування екологічного іміджу виробництва, перетворення «Опілля» на «зелений» бренд регіону та зростання довіри до продукції з боку споживачів;
- ✓ недопущення екологічних інцидентів і зниження ризику юридичної відповідальності;
- ✓ підвищення рівня ринкової конкурентоспроможності шляхом забезпечення високої якості продукції і послуг (давно встановлено прямий зв'язок між дотриманням принципів екологічної політики й екологічного управління з поліпшенням екологічних характеристик продукції – останнім часом у свідомості споживачів якість продукції все більше асоціюється з

її відповідністю екологічним стандартам);

- ✓ перспективи виходу на ринки збуту європейських країн, що є можливим тільки з дотриманням міжнародних екологічних стандартів та критеріїв екологічності продукції, технологій і організації виробництва;

- ✓ розширення можливостей для доступу до грантових фондів і кредитів;

- ✓ можливість демонстрації клієнтам та контрагентам сертифікатів екологічної відповідності, підтримка добрих стосунків із сусідніми об'єктами та громадою Тернополя, поліпшення зовнішньої комунікації;

- ✓ внутрішня ідентифікація потенціалу зменшення витрат та сфер діяльності, які потребують удосконалення.

На нинішній момент система екологічного управління на ТзОВ «Пивоварня «Опілля» не застосована. Але усвідомлення необхідності в ній вже зараз знаходить своє відображення у розробці програмних заходів щодо скорочення антропогенного впливу на довкілля та підвищення рівня екологічної безпеки виробничих процесів та покращання умов праці.

Завод шукає технологічні та організаційні шляхи зменшення шкідливих викидів в навколишнє середовище, вторинного використання відходів виробництва.

Вагоме місце займає останнім часом робота по «зеленому» позиціюванню своєї продукції і компанії в цілому.

Хоч ТзОВ «Пивоварня «Опілля» тільки починає формувати заходи, спрямовані в бік впровадження системи екологічного менеджменту, керівництво обрало правильні напрямки діяльності, і при грамотному управлінні і дотриманні всіх рекомендацій впровадження системи екологічного менеджменту на ТзОВ «Пивоварня «Опілля» може пройти максимально комфортно і безбитково.

Одним із найважливіших кроків у запровадженні систем екологічного управління на досліджуваному підприємстві є вивчення екологічних аспектів його діяльності і на їх основі окреслення стратегічних напрямків діяльності. Відтак, перебудова системи управління підприємством передбачає заострення уваги до усіх екологічних і суміжних з ними аспектів діяльності пивоварного заводу, ідентифікацію усіх ризиків і можливостей реалізації цього плану, перегляду усієї корпоративної екологічної політики і встановлення нових екологічних цілей на кожному з етапів її реалізації. Так з урахуванням підходів, викладених у [2], цілями для ТзОВ «Пивоварня «Опілля» мають стати:

- ✓ при плануванні екодіяльності – окреслення екологічних пріоритетів підприємства, цілей, критеріїв оцінювання результатів, залучення стейкхолдерів до планування екологічної діяльності;

- ✓ при формуванні екополітики – усвідомлення екологічних задач, розроблення робочого варіанту екологічної політики та інформування про це персонал та зацікавлених осіб;

- ✓ в управлінні персоналом – мотивування персоналу, забезпечення професійної екологічної підготовки спеціалістів, котрі відповідатимуть за діяльність підприємства в галузі екоменеджменту;

- ✓ при організації екологічної діяльності – побудова структури системи екоменеджменту та розроблення процедур прийняття рішень у галузі екоменеджменту;

- ✓ в рамках контролінгу результатів екологічної діяльності – проведення внутрішніх екологічних аудитів системи менеджменту, розробка відповідної звітності, коригування відхилень, удосконалення практичної реалізації екологічної діяльності.

Враховуючи відповідні рекомендації [3, с. 49-50] і специфіку самого підприємства, ми пропонуємо алгоритм запровадження систем екологічного менеджменту на ТзОВ «Пивоварня «Опілля». Він передбачає низку конкретних послідовних кроків, реалізація яких забезпечить вище перелічені переваги бізнес-діяльності:

- 1) усвідомлення необхідності переходу до систем екологічного менеджменту і прийняття відповідного рішення з боку керівництва про розроблення та впровадження системи екологічного менеджменту на пивоварні;

- 2) організація навчання фахівців у сфері освоєння положень групи міжнародних

стандартів ISO 14001;

3) комплексна екологічна оцінка існуючої на підприємстві ситуації і системи менеджменту;

4) формування виконавчої групи з розроблення системи екологічного менеджменту на ТЗОВ «Пивоварня «Опілля»;

5) розроблення Плану впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві.

Алгоритм запровадження систем екологічного менеджменту на ТЗОВ «Пивоварня «Опілля» передбачає низку конкретних послідовних кроків, реалізація яких забезпечить вище перелічені переваги господарювання:

Послідовність впровадження СЕУ на ТЗОВ «Пивоварня «Опілля»

План впровадження системи екологічного менеджменту пивоварні має чітко показати виробничі та організаційні особливості підприємства, описати потреби і очікування усіх зацікавлених сторін, вимоги до нової системи менеджменту, необхідні ресурси, які треба залучити, а також визначити відповідальних осіб і встановити конкретні терміни.

Конкретизація таких завдань можлива за умови докорінної ревізії відповідальності й повноважень персоналу, проведення внутрішнього екологічного аудиту виробничих процесів і системи управління, використанню сучасних, в т. ч. інформаційно-цифрових, методів та інструментів оперативного екологічного контролю, формування системи екологічних показників діяльності підприємства, створення ефективної системи коригування дій.

Література:

1. [Впровадження системи екологічного менеджменту на підприємстві](http://www.childflora.org.ua/?page_id=66). // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.childflora.org.ua/?page_id=66
2. Годлевська М. М. Перспективи впровадження системи екологічного менеджменту на українських підприємствах // International scientific e-journal ЛОГОΣ. ONLINE, № 4 (December, 2019). // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.04.11.html>
3. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. / С. В. Берзіна, І. І. Ярьськова та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с.
4. Шерстюк Р. П., Мальюта Л. Я., Мельник Л. М. Екологічне управління та безпека бізнесу. – ТНПУ. – 2017. – 338 с.

Igor Chebolda, Vasil Faifura, Maria Gorun. PROSPECTS OF INTRODUCTION OF ECOLOGICAL MANAGEMENT SYSTEMS AT THE BREWERY INDUSTRY ENTERPRISES OF THE REGION (ON THE MATERIALS OF PIVOVLANYA OP)

The main tasks of ecological management, prospects and advantages of introduction of ecological management on the basis of the ISO 14001: 2015 standard for LLC Opillya Brewery are considered. An algorithm for the introduction of environmental management systems at Opillya Brewery LLC is proposed.

Key words: ecological management, ecological production, ecological risks, standard ISO 14001: 2015, Opillya Brewery LLC.